

MIHAILICH GYOZO – ÍGY LÁTTAM OT

*Földeák Árpád**

A most következő sorok írója minden bizonnyal egyike a legidősebbeknek, akik Mihailich professzor alakját személyes tapasztalataik alapján eleveníthetik fel. 1937-40 között voltam hallgatója, utána 1940-54 között munkatársa az akkori II. sz. Hídépítéstani Tanszéken. Emlékeim ezekben az években nyert benyomásaimra vonatkoznak, az e kívüli idokról csak közvetett adataim vannak.

Fonökünket magunk között csak „az Öreg” néven emlegettük – pedig mennyivel fiatalabb volt, mint mi most. Hallgatói és sokan mások hívták „Mackó bácsinak” is – persze nem jelenlétében -, ez a játékos név elég jól tükrözte külső habitusát. Rövidre nyírt – számunkra már osz – hajánál-bajuszánál, tempós mozgásánál hívebben jellemezte őt általános emberi magatartása. Ő, őt szinte meghatározó jellemvonása, hogy barátságos, közvetlen, melegszívű ember, megérő fonök volt. Munkatársait megbecsülte, gondja volt rá, hogy a kor lehetőségeihez képest anyagilag is segítse őket. A tanszék és a hozzá kapcsolt laboratórium egyes munkáinak külön jövedelme az ő kezébe futott be, ebben mindenkit részesített érdekeik, munkájuk arányában, őt néha azon felül is. Erre csak egy példát említek: Amikor az egyik laboráns hosszasan, egy évig betegállományban volt, a rá eső részt ő is hiánytalanul megkapta. Az altisztek és a laboratóriumi dolgozók azért is szerették, mert a fonök (vagy felesége) jópárszor hívta őket szabad idejükben ház körüli munkákhoz, s ezt természetesen honorálta is.

A fegyelmet mind a tanszemélyzettől, mind a laboratóriumi alkalmazottaktól megkívánta, de nem volt kényúr. Tudta, hogy hibátlan ember nincs. Eloffordult, hogy történt valami apróbb baj (pl. kisebb ittasság, késés), de ő az egyébként is csak ritkán előforduló esetből nem csinált nagy ügyet. Tekintélyénél fogva elég volt egy alapos fejmosás, minden további következmény nélkül.

A tanszemélyzet tagjait mindig bevonta saját tervezési munkáiba. Az esetleges kisebb munkákat teljes egészében átengedte nekik, ill. nem kifogásolta, ha ők maguk is szereztek ilyeneket, hiszen így elméleti és gyakorlati tapasztalatokra tehettek szert, ami nemcsak szakmai fejlődésüket segítette, de hasznosítható volt oktató munkájukban is. (Mindez természetesen nem mehetett munkaköri feladataik teljesítésének rovására.)

Közvetlen munkatársaihoz fűződő viszonya korrekt, szívélyes volt, de azért távolságtartó, nem barátkozó. Kívülállóknak is feltűnt, hogy a tanszék második emberével, dr. Schwertner Antallal – aki gyakornokból fokozatosan intézeti tanárrá (ennek mai megfelelője a docensi kinevezés) lépett elő – mintegy harmincévi közös munka ellenére sem tegezodott. Tudtommal mérnök munkatársait soha nem hívta meg otthonába (engem sem a vele töltött tizennégy év alatt), s csak közvetlenül a halála előtti időkben látogatta meg őt a tanszemélyzet néhány tagja.

Hogy másokkal – pl. egyetemi tanár kollégáival – hivatalos vagy magánérintkezésben milyen volt a kapcsolata, nem tudhattam, mert vendégeit külön,

* okl. mérnök, a II. sz. Hídépítéstani Tanszék volt oktatója

dolgozószobájában fogadta. Esetleges egyéb látogatóival, s persze a hallgatósággal is, udvarias, tartózkodó volt a kapcsolata.

Minden egyetemi tanárnál, s általában a tudomány minden kiemelkedő személyiségénél életműjük értékelésénél komoly súlyt jelent, hogy milyen mértékben tudtak saját munkaterületükön saját magukhoz méltó tanítványokat, utódokat nevelni, akár közvetlen irányítással, akár csak példamutatással. Mihailich professzor úr e tekintetben nyugodt lelkiismerettel nézhetett vissza: 1954-ig, amíg én közvetlen közelében láthattam az eseményeket, hatan szereztek meg tanítványai közül a muszaki doktori címet, idorendi sorrendben Gyengo Tibor, Palotás László, Schwertner Antal, Menyhárd István, Széchy Károly és Vásárhelyi Dezso. Az 1951 utáni tudományos minosítési rendszerben közvetlen tudományos vezetője Tassi Géának volt, de akadémiai tekintélyével segítette Garai Tamást és Szalai Kálmánt, hogy külföldön szerezzenek tudományos fokozatot. Ő indította szakmai tudományos útjára, Veress Sándort, Balázs Györgyöt, Kilián Józsefet, Szerémi Lászlót és Juhász Bertalant, akik azután Palotás professzor úr tanszékvezetősége idején szereztek egyetemi ill. akadémiai tudományos rangot, így ok Mihailich Gyozo „tudományos unokáinak” tekinthetők. Mihailich Gyozo hívta meg a tanszékre Bölcskei Elemért, aki a szakmában és a tudományban folytatta volt tanára munkáját. Arról is vannak adatok, hogy néhány volt hallgatója, akit a sors így vagy úgy külföldre sodort, ott ért el tudományos rangot. Számosan vannak, akik tudományos cím nélkül is, jelentős mérnöki alkotás révén szereztek tekintélyt. Ilyen volt egyik munkatársa, Folly Róbert, a maga korában egyedülálló elismerést nyert veszprémi völgyhíd tervezője is.

Mihailich Gyozoben – én most már csak megkorosodott lényéről beszélhetek – volt bizonyos makacsság, a régi szakmai elvekhez és gyakorlathoz való ragaszkodás. Az új módszerekkel, ha meg is ismerte azokat, csak tartózkodással foglalkozott. Mérnöki érzéke, ítéloképessége viszont idős korában is kiváló maradt. Szerkezetek, módszerek helyességét vagy meggondoltságát biztosan tudta megítélni, értékelni. A kor adóját neki is meg kellett fizetnie, hetven-hetvenöt éves korára látása, de főleg hallása már nagyon megromlott, hangja is gyengébb lett. De előadásait e gátló körülmények ellenére nyolcvan éves koráig megtartotta, s vezette a tanszéket is, változatlan színvonalon.

Tervezései során sok új, gyakran úttörő gondolatot hozott életre. Harminc éves volt, amikor a temesvári Liget úti híd 38,42 méteres fo nyílásával - ha csak rövid időre is – világrekorder volt.

Ha érintkezésben, a másokkal való kapcsolatban tartózkodó, néha visszahúzódozó volt is, nem maradt érzéketlen, ha támogatásra, segítségre szorulókkal hozta össze az életet. A hallgatóság problémái nem hagyták érintetlenül. Vizsgái rendben zajlottak, azt mindig megkívánta, hogy amit a vizsgázó eload, a táblán levezet vagy felrajzol, annak értelmével tisztában is legyen. Az önállóságot, a logikus gondolkodást értékelni tudta.

Segítőkészségéről, együttérzéséről sok alkalommal tudtam meggyozodni, s rengeteg ilyen példát tudnék felsorolni. Ez mindig megnyilvánult a mindenkori hatalom által hátránnyal sújtottak irányában is. A II. Világháború előtt a zsidó származású hallgatók tudtak is erről. Igyekeztek a szigorlati beosztások idején az ő vizsgáztatása alá kerülni. Ennek egyik módja az is volt, hogy a tagozat választásakor a „B”-t, a hídépítészeti tagozatot (kb. a későbbi szerkezetépítő szakot) választották. Így pl. az én évfolyamomból három közül ketten is. A háború után, főként a 40/50-es évek

fordulóján – különösen Kossuth-díjjal való kitüntetését követően szakmai és társadalmi tekintélye segítségével sok esetben kiállt olyan szakemberek mellett, akik pusztán 1945 előtt betöltött pozícióik miatt kerültek hátrányos helyzetbe. Ilyeneket anyagilag is segített, tervezési munkáiba bevont elbocsátott mérnököket, tanulmányaikat befejezni, végszigorlatot (ez volt a későbbi államvizsga) időben letenni nem tudó hallgatókat.

Jellemző volt rá korrektsége és pontossága. A háborús események feldúlták a tanszék iratanyagát. Közöttük Mihailich Győző ott orzolt hivatalos, de nem a köznek szánt irattömegét is. A nyugalmasabb idők eljöttével azután rám hárult a rendezés – és sajnos a selejtezés – munkája is. Számos olyan irat került így a szemem elé, amelyeket a készített különféle okok és alkalmak szerint. Nem egyszer fontos és kényes ügyekben kellett véleményt nyilvánítani, egyedül, vagy mint bizottságok tagjának. Ilyenek voltak pl. az egyetem megüresedett tanszékvezetői, egyetemi tanári helyekre beadott pályázatok, ösztöndíjakkal kapcsolatos iratok, személyi jellemzések és hasonló bizalmas írásként. Ami a kezébe került, tisztán, világosan fogalmazott írás volt, a tényeket – kedvezőket és kedvezőtleneket egyaránt – korrektül, az igazságnak megfelelően tartalmazták. Akiknek dönteniük kellett, az a érveléseire nyugodtan hivatkozhattak.

Amikor én a tanszékre kerültem, a hozzá csatolt laboratórium már működött. A kísérleti munka fontosságát nem kell hangsúlyozni, korábban ilyen a Mérnöki Osztály keretében is a szerkezetépítési ismeretek terén nem volt. A laboratóriumi munka lényegében dr. Schwertner Antal vezetése alatt folyt, de minden az *Öreggel* folytatott egyeztetés szerint. (Helyes lenne, ha a II. sz. Hídépítéstani Tanszék jogutódai megtalálnák a méltó módot a megemlékezésre Mihailich professzor úr huséges, s vele és érte legtöbbet tevé munkatársáról, dr. Schwertner Antalról, a beosztottak *Tóni bácsi*jéről.)

Mihailich Győző kiváló tervező mérnök volt, de ilyen munkái teljességéről a szakmai közvélemény nem tud, mert sok terve különböző okok miatt nem került ismertetésre. Én magam két nagyobb szabású munkájában vehettem részt másokkal együtt. 1942-ben új hidat terveztünk Újvidékre, a tönkretett régi helyébe. A pillérek megmaradtak. Csak a felszerkezetet kellett korszerűbben megtervezni. Ez csupán rutinmunka volt. Az ott már tekintélyes szélességű Duna azonban a számunkra megszokottnál nagyobb, s ez egyszerű kéttámaszú rácsos szerkezetek esetén is némi nehézséget okozott. A munkát professzorunk csak elvileg irányította, mert éppen akkor viselte a rektori méltóság nemcsak nem könnyű, de akkor kényes terhet is. (Második rektorsága – 1949/50-ben - sem volt könnyebb.) Az újvidéki híd a háború folytatása miatt nem épült meg.

A háború után a szegedi belvárosi közúti híd tervezése már szakmailag is igényes munkát jelentett. Tervezőként a Tanszék munkaközössége (Mihailich Győző, Schwertner Antal, Földeák Árpád, Telekes György) szerepelt. A részletek kidolgozásában közreműködtek mások is, akik akkoriban csak így, főnökünk révén juthattak munkalehetőséghez. A fonyóást (Langer-tartós szerkezetet) Schwertner Antal tervezte, az ártéri nyílásokat az a irányításával én.

A tanszéki iratok háború utáni rendezése során került a kezembe egy irat, melynek tartalma több tekintetben is jellemző professzorunk szoros szakterületén is túlnyúló hozzáértésére, valamint tekintélyének és a fiatalok iránti jóindulatának és segítőkészségének illusztrálására. Egy jegyzőkönyv rögzíti, hogy a Boráros téri híd pesti hídfőjének kialakításakor a helyi adottságok miatt nehéz feladatot jelentett a

nagykörű villamosok egy részének visszafordítása. Tárgyalásra került egy fiatal, pályakezdő mérnök egészen különleges javaslata is. Hamar világossá vált azonban, hogy ez a költségek, de főleg a hazai ipar idevágó felkészületlensége miatt nem számíthat elfogadásra. Mihailich professzor bizottsági tagként, bár a kérdésben teljesen érdektelen volt, erélyes szavakkal követelte, hogy mindezek ellenére hallgassák meg a javaslattevő részletes ismertetését akkor is, ha elorelátható a negatív döntés. Álláspontját azzal indokolta, hogy egy tehetséges, új irányba törekvő, fiatal kartárs munkájáról van szó, s nem szabad ot részletesebb meghallgatás nélkül elutasítani, így már pályája elején hivatásától elkedvetleníteni.

Amit írtam, megírtam. Több mint fél évszázad messzeségébe kellett visszatekintennem. Lehet, hogy a részletekben tévedtem, s lehet, hogy még sok minden fel fog bukkanni emlékezetemben.

Különösen akkor, ha elmegyek Professzoromnak a Muegyetem kertjében álló szobra előtt, s szinte magamon érzem szemének meleg tekintetét, és arra gondolok, mily sokat köszönhetek neki. Rám is, másokra is szeretettel néz, mintha csak kísérné további lépteimet végso szakaszán annak az útnak, amelyen valaha professzorom indított el.

Mihailich Gyozo feleségével és munkatársaival egy 1952-ben tartott tanszéki összejövetelen (A fenti sorok írója a kép jobb szélén)